

BIBΛΙΟ

Αρχαία τραγωδία και παραλειπόμενα τής Ιστορίας

Κριτική - παρουσιάσεις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Αυτή η εβδομάδα μάς έφερε τελικώς μια γεύση από τόν χειμώνα. Καιρός δέν ήταν; Και αυτό σημαίνει ότι είναι καιρός για να καθίσει ο καθένας μας με ήρεμια και να απολαύσει το νέο βιβλίο του! Έδω λοιπόν, προσφέρουμε κάποιες ιδέες ακόμη.

■ **H. D. Kitto. Η αρχαία ελληνική τραγωδία** (μτφρ. Λεωνίδας Ζενάκος, έκδ. Πατάκη, σελ. 488, ευρώ 16,99). Ο συγγραφέας έχει γράψει ιστορία στον χώρο τής αρχαιοελληνικής φιλολογίας. Και μάλιστα με τό βιβλίο που παρουσιάζουμε σήμερα. Ο Κίττο (1897-1982), όπως τού άρεσε να τόν αποκαλούν όλοι, ήταν τέκνο διευθυντού σχολείου στο Στραούντ τής κομητείας τού Γκλόστερ και εκεί έζησε τή πρώτη μαθητικά του χρόνια. Σπούδασε στο Κολλέγιο Sant John's τού

Καίμπριτζ και ή φοιτητής έλαβε τό πτυχίο του εδίδαξε ως λέκτορας στο Πανεπιστήμιο τής Γλασκώβης. Έξελεγη Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο τού Μπρίστολ, όπου και διήγαγε τήν σταδιοδρομία του μέχρι τής συνταξιοδότησώς του και τής ανακρήρυξής τού σέ Ομότιμο Καθηγητή τό 1962. Τότε προτάθηκε και για τό Νόμπελ Λογοτεχνίας, αλλά δέν τό έλαβε. Η μεγάλη προσφορά τού στή χρόνια τού Μεσοπολέμου και άμέσως μετά τόν Πόλεμο ήταν ότι προσέγγισε τήν αρχαιοελληνική τραγική δημιουργία ως θεατρικό κείμενο και όχι ως κείμενο τής φιλολογίας που έπρεπε να μελετηθή γλωσσικά και ιστορικά, σέ πλήρη συσχέτισμό με τά έπη τού Όμηρου, τήν λυ-

ρική ποίηση τού Ανακρέοντος και τής Σαπφούς, αλλά και τήν φιλοσοφία τού Σωκράτους και τού Πλάτωνα. Αντίθετα προσέγγισε τά έργα τού Αισχύλου, τού Σοφοκλέους και τού Ευριπίδου σέ συσχέτισμό με τήν αρχαία τραγωδία και κυρίως με τά έργα τού Σαίξπηρ. Αποτέλουσε έδραια πεποιθήση τού ότι ο Οιδίπους πρέπει να προσεγγίζεται σέ συσχέτισμό με τόν Άμλετ, ή Μήδεια παράλληλα με τήν Λαίδη Μάκβεθ ή ή Έκάβη σέ σύγκριση με τήν Νόρα τού Ίψεν. Η λογιική αυτή κατέστησε δυνατή τήν προσέγγιση τού αρχαίου θεάτρου όχι μουσικά αλλά ως ζωντανά έργα που άφορούν κάθε κοινό και κάθε έποχή. Σέ αυτόν όφειλουμε έν πολλοίς τήν θεατρική αναβίωση που άποτελεί τό άπαραίτητο στοιχείο τού ελληνικού καλοκαιριού. Μέχρι σήμερα τό θεμελιώδες έργο τού Κίττο χρησιμοποιείται από σκηνοθέτες και σκηνογράφους, ήθοποιούς και μελετητές. Και τούτο διότι προσφέρει όδό προσέγγισως πρὸς νεωτερικές και ανατρεπτικές ακόμη έρμηνείες και παραστάσεις προσαρμοσμένες στόν 21ο αιώνα. Και ίσως θά προσφέρει ακόμη και στόν 22ο. Η διαίρεσις τής ύλης είναι ταυτοχρόνως χρονολογική και θεματική, καθώς εξετάζει διαδοχικά τούς τρεις μεγάλους τραγικούς και τά έργα τους, με τήν λογική τής αρχαίας, μέσης και νεώτερας τραγωδίας. Τό μεγαλύτερο μέρος τού βιβλίου είναι αφιερωμένο στόν Ευριπίδη, καθώς δικά του είναι τά περισσότερα δράματα που διεσώθησαν αλλά και εκείνος που έτόλμησε να πρωτοτυπήσει περισσότερο από κάθε άλλον στόν άύστηρά όριοθετημένο χώρο τής αρχαίας τραγωδίας. Αλλά ο Κίττο δέν παρέλειψε να τονίσει και να αναλύσει τό τεράστιο βήμα τού Αισχύλου από τήν προηγούμενη μορφή τού κατ' αυτόν λυρικού δράματος σέ πραγματικό θέατρο. Είναι ένα βιβλίο που άφησε έποχή και διατηρεί τήν έπικαιρότητά του και στίς ημέρες μας.

■ **Δημήτρης Χασιόπης. Γυναίκες μαθηματικοί στό περιβάριο τής Ιστορίας** (έκδ. Μεταίχμιο, σελ. 320, ευρώ 16,60). Ο συγγραφέας είναι Ομότιμος Καθηγητής Μαθηματικής Έκπαίδευσως στό Τμήμα Έκπαίδευσως και Άγωγής στήν Προσχολική Ήλικία. Στό βιβλίο του παρουσιάζει μία σειρά γυναικείων μορφών τών οποίων ή σημαντική προσφορά στήν προοδο τών μαθηματικών έπιστημών παραμένει άγνωστη. Επί κεφαλής είναι μία Έλληνίδα από τήν Αλεξάνδρεια που έζησε δύο αιώνες πριν από τήν Ύπατία, ή Πανδροσίαν. Τό όνομα δέν πρέπει να μάς ξεχνίει καθώς ή χρήση όνόματος σέ σούδετερη μορφή

για γυναίκες ήταν συνηθισμένη κατά τήν Έλληνιστική περίοδο. Και οι μαρτυρίες γι' αυτήν είναι γραπτές και αναφέρονται στήν πρωτοποριακή προσέγγισή τής σέ προβλήματα τής γεωμετρίας. Τήν ακολουθεί στήν καταγραφή μία μουσική, ή Σουτίτα αλ-Μαχαμάλι, που έζησε κατά τό β' ήμισυ τού 10ου αιώνας και άσχολήθηκε με τήν έρμηνεία τών αριθμητικών όπολογισμών που περιλαμβάνονται στό κείμενο τού Κορανίου, δηλαδή ήταν πολύ ικανή στόν χειρισμό κλασμάτων και γενικότερα άλγεβρικών εξισώσεων. Αλλά τά δύο παραδείγματα από τό βιβλίο παρέχουν στόν αναγνώστη μία γεύση από τό πολύ ένδιαφέρον βιβλίο τού κ. Χασιόπης. Διερωτώμην πόσο από μάς γνωρίζουν ότι ή περίφημη Φλόρενς Νάτινγκάιλ, διάσημη για τήν νοσηλεία τών τραυματιών τού Κριμαϊκού Πόλεμου, ήταν εξαιρετική στα-

τιστικολόγος; Και ο κατάλογος τών άγνωστων γυναικείων που συνεσέφεραν στή μαθηματικά σέ έποχές που έθεωρείτο ότι οι γυναίκες δέν ήταν δυνατόν να κάμουν έστω και άπλοούς όπολογισμούς τής καθημερινότητας, εκτείνεται μέχρι τά χρόνια μας, με μορφές που άπεβίωσαν πριν από λίγα χρόνια. Τό βιβλίο είναι ένας ύμνος στή μαθηματικά και τής επίλυσις τών προβλημάτων τους αλλά και στήν γυναικεία μαθηματική δεινότητα.

■ **Βασιλική Πέτσα. Δέν θ' άργήσω** (έκδ. Πόλις, σελ. 144, ευρώ 14). Η Βασιλική Πέτσα είναι νέα σχετικά αλλά δοκιμασμένη στόν χώρο τής λογοτεχνίας. Και παράλληλα είναι πτυχιούχος στή Μέση Μαζική Έπικοινωνία και Θεωριών τού Πολιτισμού τού Πανεπιστημίου τού Μπέρμινγχαμ και διδάκτωρ τού Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, σήμερα δέ εúρισκεται σέ φάση ολοκλήρωσως τής μεταδιδακτορικής τής έρευνής. Γενικός, τόσο στόν έπιστημονικό χώρο όσο και στήν πεζογραφία (διήγημα, μυθιστόρημα) τήν άπασχολούν τά φαινόμενα βίας και τά τραύματα που άφήνουν σέ όσους τά έχουν βιώσει. Σέ αυτήν τήν θεματική έντάσσεται και τό νέο μυθιστόρημά τής που παρουσιάζουμε σήμερα. Αναφέρεται σέ μία παρέα που είναι μαζί από τά σχολικά χρόνια και μαζί έβίωσαν τήν τραγωδία τού σταδίου τού Χίλσμπορο στήν Άγγλία κατά τό 1989 από λάθος τής αστυνομίας που προσπαθούσε να επιβάλει τήν τάξη, αλλά προεκάλεσε άπιστευτο συνωστισμό τών φιλάθλων με άποτέλεσμα 97 νεκρούς και 766 τραυματίες. Ο ήρωας, που παραμένει άνόνημος, έπιστρέ-

φει στό Λίβερπουλ για τήν εικοστή επέτειο τού συμβάντος και καθώς αφήγείται τής αναμνήσις του, αναδύονται τά τραύματα τού παρελθόντος και αναμειγνύονται με εκείνα τού παρόντος, κάτι που τόν κάνει να παραπαίη και να χάνεται.

■ **Γιώργος Θάνος (έπιμ.). Ο άλιωτος και άλλες ιστορίες με βρυκόλακες. Μιά ελληνική άnthολογία λαογραφικού τρόμου** (άnthολόγησι, εισαγωγή, έπίμετρο Γιώργος Θάνος, έκδ. Ροές, σελ. 184, ευρώ 13). Οι ιστορίες φρίκης και άναφορής στό άρχαίο κακό δέν είναι από εκείνες που συμπαθώ, πρέπει να όμολογήσω. Όμως υπάρχουν σέ όλες τής παραδόσεις και σέ όλες τής χώρες και ύπήρχαν και άναπαρήγοντο πολύ πριν αναλάβουν οι σκηνοθέτες στό Χόλλυγουντ να τής χρησιμοποιήσουν. Η μικρή σχετικά άnthολογία που μάς προσφέρει εδω περιλαμβάνει ιστορίες που έγράψαν από γνωστούς λογοτέχνες μεταξύ 1850 και 1940. Ο αναγνώστης θά διαπιστώσει όμως ότι οι ελληνικοί βρυκόλακες διαφέρουν από τούς άλλους, άν και ύφίστανται τά κύρια στοιχεία τής μεταθανάτιου έπιστροφής στόν κόσμο τών ζώντων. Για τούς αναγνώστες θά αποτελέσει ένδεχομένως έκπληξη τό γεγονός ότι διηγήματα με βρυκόλακες έγραψαν λογοτέχνες όπως ο Ίωάννης Κονδύλακης, ο Άχιλλέας Παράσχος, ο Ίάκωβος Πολυλάς και κάποιος ακόμη που δέν είναι τόσο γνωστόί. Τό λαογραφικό ένδιαφέρον τού βιβλίου είναι άναμφισβήτητο και θεωρώ ότι θά βρή τό κοινό του. ▲▼

